

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

**Методичні рекомендації до проведення практичних занять
та організації самостійної роботи студентів**

**Дрогобич
2023**

УДК 373.3.016:502(075.8)

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 4 від 23 березня 2023 р.)

Рецензенти:

Коссак Григорій Михайлович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології та хімії Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Надім'янова Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Відповідальний за випуск:

Садова Ірина Ігорівна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі : методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів / укладачі: Лілія Стахів, Леся Колток, Сузанна Волошин. Дрогобич : ДДПУ ім. Івана Франка, 2023. 58 с.

У посібнику вміщено методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів; подано завдання для самостійного пошуку студентів репродуктивного, частково-пошукового та творчого рівнів, розроблено завдання для проведення індивідуальної, парної, групової та кооперативно-групової форм навчальної діяльності під час проведення практичних занять з навчальної дисципліни, а також запропоновано орієнтовні запитання та завдання для контролю і самоконтролю студентів.

Цим посібником можуть скористатися як студенти, так і учителі початкових класів закладів загальної середньої освіти з метою забезпечення ефективності освітнього процесу у спектрі модернізації початкової та вищої освіти в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

ЗМІСТ

Передмова	4
Тема 1–2. Роль і місце навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі»	5
Тема 3–4. Характеристика Державного стандарту та навчальних програм крізь призму природничої освітньої галузі	9
Тема 5–6. Аналіз чинних підручників та навчально-методичного забезпечення для початкової школи крізь призму природничої освітньої галузі	14
Тема 7–8. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі	19
Тема 9–10. Методи навчання природничої освітньої галузі у початковій школі	23
Тема 11–12. Форми навчання природничої освітньої галузі у початковій школі	27
Тема 13–14. Позаурочна та позакласна робота з природничої освітньої галузі у початковій школі	31
Тема 15–16. Екскурсія як організаційна форма навчання природничої освітньої галузі	34
Тема 17–18. Засоби навчання природничої освітньої галузі у початковій школі	38
Тема 19–20. Інноваційні технології навчання природничої освітньої галузі	42
Тема 21–22. Особливості методики навчання природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах, які працюють за інноваційними методиками	46
Орієнтовний перелік тем для контролю та самоконтролю з навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі»	51

Передмова

Сьогодні відповідно до сучасних освітніх документів, зокрема законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, Професійного стандарту вчителя та ін., здобувачі спеціальності «Початкова освіта» мають володіти загальними та фаховими компетентностями, а також набувати їх у процесі майбутньої професійної діяльності.

На сучасному етапі реалізації ідей Концепції «Нова українська школа» особлива увага звертається на десять компетентностей, відповідно до яких створені освітні галузі Держстандарту. Серед них важливе місце посіла й галузь «Природнича», яка реалізовується на інтегрованих заняттях «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт», «Навколишній світ» та ін., залежно за якою навчальною програмою здійснюється освітній процес у закладі загальної середньої освіти – Типовими навчальними програмами (автори О. Савченко, Р. Шиян), «Світ, в якому я живу», «Інтелект України», «Вальдорфська педагогіка», «На крилах успіху», «Розвивальне навчання» та ін. Важливі завдання цих навчальних шкільних предметів у початковій школі може розв'язати лише учитель, який добре обізнаний із різноманітними інноваціями, сучасними методиками та освітніми технологіями навчання.

Уважаємо, що посібник «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі» добре прислужиться учителям початкових класів, студентам, які здобувають спеціальність «Початкова освіта», а також працівникам позашкільних закладів.

Практичне заняття № 1–2

Роль і місце навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі»

Мета: ознайомити студентів із роллю і місцем навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі», завданнями природничої освітньої галузі у початкових класах та її місцем в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Ключові поняття: сучасні державні освітні документи, Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт початкової освіти, природнича освітня галузь, початкова школа, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: розкривати предмет і завдання навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі», її зв'язок з іншими начальними дисциплінами у вищій школі; висвітлювати сучасні освітні документи про формування екологічних компетентностей в учнів початкової школи, відображених у законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепції «Нова українська школа»; студіювати завдання природничої освітньої галузі у початкових класах та її місце в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»; аналізувати принципи відбору навчального матеріалу з природничої освітньої галузі в початковій школі, а також розкривати питання, пов'язані зі становленням й розвитком природознавства.

План

1.1. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі у початковій школі», її зв'язок з іншими начальними дисциплінами у вищій школі.

1.2. Сучасні освітні документи про формування екологічних компетентностей та компетентностей у сфері природничих наук, технік

і технологій в учнів початкової школи: закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепція «Нова українська школа».

1.3. Завдання природничої освітньої галузі у початкових класах та її місце в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Принципи відбору навчального матеріалу з природничої освітньої галузі в початковій школі.

1.4. Становлення і розвиток природознавства.

II. Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

2.1. Тезисно законспектуйте сучасні освітні документи: закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепцію «Нова українська школа» про формування екологічних компетентностей та компетентностей у сфері природничих наук, технік та технологій в учнів початкової школи.

2.2. Ознайомтеся із поглядами В. Сухомлинського на проблеми застосування форм та методів екологічного виховання у початковій школі. З цією метою опрацюйте працю педагога «Серце віддаю дітям».

2.3. Дайте визначення поняттям: «цінність Дитинство», «цінність Особистість», «цінність Радість», «цінність Безпека», «цінність Здоров'я» у контексті вивчення природничої освітньої галузі.

2.4. Користуючись довідково-енциклопедичною літературою, Інтернет-ресурсами, підготуйте доповідь на тему «Виклики та перспективи сучасної початкової школи у контексті навчання природничої освітньої галузі».

Частково-пошуковий рівень:

2.5. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.6. Підготуйте реферати, співповіді та повідомлення:

а) Сучасна початкова школа в умовах упровадження Концепції «Нова українська школа»;

б) «Шляхи формування природничої компетентності в учнів початкової школи»;

в) Становлення та розвиток природознавства з кінця XIII ст. до сьогодення.

2.7. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть мультимедійну презентацію про матеріально-технічне забезпечення, яке має місце у сучасних школах України в контексті впровадження природничої освітньої галузі.

III. Практична частина заняття

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схематичних малюнків зілюструйте цінності «Дитинство», «Здоров'я», «Особистість», «Радість» та «Безпека» Концепції Нова українська школа та Державного стандарту початкової освіти.

Парна робота

3.2. Намалюйте інтелектуальну карту із висвітленням питання становлення та розвитку природознавства, починаючи з кінця XIII ст. до сьогодення.

Групова робота

3.3. На великому ватмані паперу змодельуйте завдання природничої освітньої галузі та її місце в інтегрованому курсі «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ» відповідно до Державного стандарту початкової освіти і Типових навчальних чинних і альтернативних програм, а також напрацювань сучасних науковців.

Кооперативно-групова робота

3.4. Презентуйте модель класної кімнати початкової школи з метою формування учнівської спільноти НУШ з окресленням основних осередків для вирішення завдань природничої освітньої галузі.

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навчальний посібник / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.
2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.
3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.
4. Державний стандарт початкової освіти / Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/uryad-zatverdyv-novuj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/>
5. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.
6. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
7. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я: довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ГОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.
8. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.
9. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.
10. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.
11. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

Практичне заняття № 3–4

Характеристика Державного стандарту та навчальних програм крізь призму природничої освітньої галузі

Мета: ознайомити студентів із Державним стандартом початкової освіти крізь призму природничої освітньої галузі, типовими навчальними програмами, за яким здійснюється процес навчання природничої освітньої галузі

Ключові поняття: Державний стандарт початкової освіти, чинні навчальні програми для початкової школи, освітні галузі, природничо-освітня галузь, змістові лінії, екологічна компетентність, компетентність у сфері природничих наук, технік та технологій, початкова школа, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: аналізувати основні нормативні документи початкової освіти, зокрема Державний стандарт початкової освіти, Типові навчальні програми, освітні та модельні програми, студіювати змістові лінії, розкривати зміст понять «екологічна компетентність», «компетентність у сфері природничих наук, технік та технологій», «інноваційна компетентність», детально здійснювати характеристику дев'ятих освітніх галузей, виокремлених в Держстандарті, орієнтуватися у результатах навчання і пропонованому змісті природничої освітньої галузі для 1–2-х та 3–4-х класів.

План

1.1. Державний стандарт початкової освіти – основний нормативний документ сучасної початкової школи.

1.2. Загальна характеристика дев'ятих освітніх галузей, виокремлених в Держстандарті початкової освіти.

1.3. Аналіз чинних типових навчальних програм для початкової школи у площині природничої освітньої галузі, їх мета та завдання.

1.4. Змістові лінії «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я в рукотворному світі».

1.5. Результати навчання і пропонований зміст освітньої галузі для учнів 1–2 та 3–4 класів.

II. Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

2.1. Законспекуйте основні ідеї нового Закону України «Про освіту» крізь призму природничої освітньої галузі.

2.2. Тезисно законспекуйте Державний стандарт початкової освіти – основний нормативний документ у сучасній початковій школі.

2.3. Тезисно законспекуйте зміст чинних Типових навчальних програм для початкової школи: («Нова українська школа» О. Савченко), «Нова українська школа» Р. Шиян), зокрема їх змістові лінії «Я у природі», «Я пізнаю природу», «Я в рукотворному світі».

2.4. Розробіть таблицю із запропонованими результатами навчання та змістом щодо вивчення природничої освітньої галузі окремо для 1–2-х та 3–4-х класів.

Частково-пошуковий рівень:

2.5. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.6. Підготуйте доповідь на тему «Порівняльний аналіз чинних навчальних програм: Нова українська школа (за О. Савченко та Р. Шияном) у світлі природничої освітньої галузі».

2.7. Підготуйте доповідь на тему «Порівняльний аналіз чинних навчальних програм: Нова українська школа (Р. Шиян) та освітньої програми науково-педагогічного проекту «На крилах успіху» у світлі природничої освітньої галузі».

Творчий рівень

2.8. Розробіть мультимедійну презентацію на тему «Специфіка методики природничої освітньої галузі у сучасній початковій школі за науково-педагогічним проектом «Інтелект України».

III. Практична частина заняття

Індивідуальна робота

3.1. Виокресліть мету природничої освітньої галузі за Держстандартом.

Парна робота

3.2. Розкрийте зміст зілюстрованих дев'ятох освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти, акцентуючи на природничій освітній галузі.

Групова робота

3.3. На великому ватмані паперу змодельуйте місце природничої галузі в системі інших дев'ятох відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

Кооперативно-групова робота

3.4. Презентуйте модель природничої освітньої галузі, окресленої в чинних альтернативних навчальних програмок для початкової школи («Інтелект України», «На крилах успіху», «Росток», «Розвивальне навчання», «Вальдорфська педагогіка», «Освіта для життя» та ін.);

модель з різноманіття чинних програм окресленої проблеми з метою формування учнівської спільноти НУШ у процесі навчання природничої освітньої галузі.

3.5. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть мультимедійну презентацію про природничу освітню галузь у змісті чинних альтернативних навчальних програм для початкової школи («Інтелект України», «На крилах успіху», «Росток», «Розвивальне навчання», «Вальдорфська педагогіка», «Освіта для життя» та ін.).

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.

3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.

4. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/uryad-zatverdyv-novyj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/>

5. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

6. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

7. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ГОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

8. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

9. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.

10 Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

11. На крилах успіху: освітня програма. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.

12. Нова українська школа: освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» цикл І (1–2 класи). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://intellectukraine.org/files/Naukova_ta_metodychna_baza_2018_2019/01%20Navchalni_programy_2018_2019/Osvitnya_programa_2018.pdf.

13. Професійний стандарт вчителя – міжнародний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/profesijnyj-standart-vchytelya-mizhnarodnyj-dosvid/>

14. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 клас) : підручник / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

Практичне заняття 5–6

Аналіз чинних підручників та навчально-методичного забезпечення для початкової школи крізь призму природничої освітньої галузі

Мета: ознайомити студентів із чинними підручниками та навчально-методичним забезпеченням для початкової школи у контексті природничої освітньої галузі.

Ключові поняття: природнича освітня галузь, інтегровані підручники для початкової школи, електронні підручники для початкової школи, зошити з друкованою основою, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: аналізувати чинні підручники для 1–2-х класів та 3–4-х класів, зокрема інтегровані підручники «Я досліджую світ» («Я пізнаю світ», «Всесвіт») Нової української школи у впровадженні природничої освітньої галузі; студіювати роль електронних підручників для початкової школи; аналізувати зошити з друкованою основою у здійсненні методики навчання природничої освітньої галузі.

План

1.1. Аналіз чинних підручників «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Навколишній світ», «Всесвіт» для початкової школи в контексті природничої освітньої галузі.

1.2. Аналіз чинного навчально-методичного забезпечення для початкової школи в контексті природничої освітньої галузі.

1.3. Організаційна діяльність вчителя початкових класів під час навчання природничої освітньої галузі у процесі реалізації інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

II. Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

2.1. Тезисно законспекуйте зміст реформування початкової освіти у сучасних школах України, вміщений у сучасних нормативних освітніх документах.

Частково-пошуковий рівень:

2.2. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.3. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:

а) «Сучасний підручник: яким йому бути?»;

б) «Сучасний підхід до укладання зошитів з друкованою основою»;

2.4. Опрацюйте чинні підручники для початкової школи, розроблені за різними освітніми програмами – «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт», «Навколишній світ» у площині природничої освітньої галузі.

Творчий рівень

2.5. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть мультимедійну презентацію про різноманітність інтегрованих підручників, за якими здійснюється освітній процес навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

2.6. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть мультимедійну презентацію про різноманітність зошитів з друкованою основою, за якими здійснюється освітній процес навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте зміст початкової освіти та її реалізації на сучасному етапі у сучасних школах України, вміщений у сучасних нормативних освітніх документах.

Парна робота

3.2. Використовуючи розроблену мультимедійну презентацію про різноманітність інтегрованих підручників, за якими здійснюється освітній процес навчання природничої освітньої галузі у початковій школі, розкрийте їх важливість та визначте прерогативу.

Групова робота

3.3. Використовуючи розроблену мультимедійну презентацію про різноманітність зошитів з друкованою основою, за якими здійснюється освітній процес навчання природничої освітньої галузі у початковій школі, розкрийте їх головні деталі.

Кооперативно-групова робота

3.4. Презентуйте модель різноманітності підручників та зошитів з друкованою основою, за якими здійснюється освітній процес навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

3.5. Використовуючи «три складові» електронних підручників (презентаційна частина, у якій міститься основна інформація з курсу; навчальна частина, що містить вправи, методи, прийоми, за допомогою яких інформація перетворюється на знання; контрольна частина, де представлено тести, відеозадачі, програми опитування тощо, розробіть сторінку самостійно. До уваги беріть основні текстові редактори, програми обробки цифрового відео (AdobePhotoshop, CorelDrow, Paint), графіки, відео і звуку).

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.
2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.
3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.

4. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/uryad-zatverdyyv-novyj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/>

5. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

6. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

7. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

8. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

9. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.

10. Нова українська школа. Підручник «Я досліджую світ» для 1 класу. – Режим доступу: http://www.gramota.kiev.ua/books/2019_doslidjSvit_2kl.

11. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

12. Природнича освітня галузь. Типова освітня програма початкової освіти. Цикл 1 (1–2 класи) // Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи. – К. : ТД «Освіта-Центр плюс», 2018. – С. 162–169.

13. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

14. Шкіря Л. Впровадження ідей «Школи Радості» С. Френе у процесі навчання природознавства Нової української початкової школи / Людмила Шкіря // Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної

науково-практичної конференції «Сучасна система освіти і виховання: досвід минулого – погляд у майбутнє». – К. : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – Ч. 1. – С. 101–104.

15. Шлапак Ю. Електронний підручник (посібник): стан і перспективи в Україні. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3840:elektronnij-pidruchnik-posibnik-stan-i-perspektivi-v-ukrajini&catid=81&Itemid=415

16. Я пізнаю світ. Українська мова. Математика 1 клас : зошит з друкованою основою. Тиждень 11 / І.В. Гавриш, Л.М. Булахова, Г.О. Жук, С.О. Доценко, Г.О. Калиновська, Т.В. Шпіт. – Харків : Інтеллект України, 2019. – 72 с.

Практичне заняття № 7–8

Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі

Мета: ознайомити студентів із матеріальною базою навчання природничої освітньої галузі.

Ключові поняття: сучасні державні освітні документи, Концепція «Нова українська школа», освітні галузі Державного стандарту початкової освіти, природничі освітні галузі, матеріальна база, матеріально-технічне забезпечення, початкова школа, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: висвітлювати місце і роль матеріальної бази у освітньому процесі початкової школи, розкривати інформацію, пов'язану з кабінетом природознавства, кутком живої природи та використання їх об'єктів у процесі навчання природничої освітньої галузі, аналізувати види наочності – натуральну, образотворчу, аудіовізуальну й словесну, а також наочні посібники, класифікувати й знати методику використання наочних посібників у процесі навчання природничої освітньої галузі; використовувати допоміжне обладнання (лабораторне та екскурсійне), моделювати фрагменти занять // уроків з використанням наочних посібників та фрагменти занять у кутку живої природи, на екологічній стежині, на квітниках // клумбах, у шкільних міні-музеях.

План

1.1. Місце і роль матеріальної бази в освітньому процесі початкової школи.

1.2. Кабінет природознавства.

1.3. Куток живої природи та використання його об'єктів у освітньому процесі.

1.4. Екологічна стежина.

1.5. Клумби та квітники.

1.6. Ознайомлення з наочними посібниками. Класифікація і методика використання наочних посібників у процесі вивчення природничої освітньої галузі. Допоміжне обладнання (лабораторне й екскурсійне).

1.7. Моделювання фрагментів занять, уроків з використанням наочних посібників. Моделювання фрагментів занять у кутку живої природи.

II. Завдання для самостійної роботи

Репродуктивний рівень:

2.1. З навчально-методичної літератури та шпальтів педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. опишіть форми та методи організації навчання учнів, які можна використовувати у процесі проведення занять на території освітнього закладу – клумбах, квітниках, екологічних стежинах тощо.

2.2. З навчально-методичної літератури та шпальтів педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. опишіть форми та методи організації навчання учнів, які можна використовувати у процесі проведення занять у приміщенні освітнього закладу – кутках живої природи, у мінімузеях, краєзнавчому кутку класу, школи.

Частково-пошуковий рівень:

2.3. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.4. Проаналізуйте проєкти, запропоновані укладачами підручників «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт».

Творчий рівень

2.5. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть портфоліо про демонстровану методику екологічної діяльності учнів початкової школи під час проведення інтегрованих уроків з навчального предмету

«Я досліджую світ» («Я пізнаю світ»), висвітлену учителями-методистами.

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте різноманітність ігрових методів під час природоохоронної діяльності учнів початкової школи.

Парна робота

3.2. Розробіть пам'ятку «Методичні поради щодо озеленення території ЗЗСО».

3.3. Розробіть пам'ятку «Методичні поради щодо утримання акваріуму».

Групова робота

3.4. На ватмані паперу намалюйте модель матеріальної бази навчання природничої освітньої галузі у сучасному ЗЗСО.

Кооперативно-групова робота

3.5. Використовуючи інтерактивну вправу «Мікрофон», складіть твір-есе «Розмова із золотою рибкою, яка проживає в акваріумі».

Література

1. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.

2. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.

4. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк,

Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ГОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

7. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

8. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.

9. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

10. Методичні рекомендації для вчителів на 2018/19 рік. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61559/>

11. Метод проектів у позакласній роботі з початкової школи. . – Режим доступу: <http://prolisok.it-we.net/metod-proektiv-v-pozaklasnij-roboti-rochatkovoї-shkoli>

12. Природнича освітня галузь. Типова освітня програма початкової освіти. Цикл 1 (1–2 й класи) // Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1–2 й класи. – К. : ТД «Освіта-Центр плюс», 2018. – С. 162–169.

13. Типові освітні програми для 1–4 й класів. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2017. – 392 с.

14. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 й клас) : підручник / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

15. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа // Твори : в 5 томах. – К. : Рад. школа, 1975. – Т. 4. – С. 31–40.

Практичне заняття № 9–10
Методи навчання природничої освітньої галузі
у початковій школі

Мета: ознайомити студентів із методами навчання природничої освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» та в позаурочній діяльності учнів початкових класів.

Ключові поняття: природнича освітня галузь, метод, методичний прийом, початкова школа, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: аналізувати методи і методичні прийоми, розкривати дидактичну суть методу навчання природничої освітньої галузі, визначати та класифікувати методи навчання; студіювати методи проблемного навчання, евристичні та дослідницькі методи навчання природничої освітньої галузі, практичні методи навчання; розкривати спостереження та його види, дослід, структуру та описувати методику використання дослідів, практичних робіт; моделювати фрагменти занять з тем інтегрованого курсу «Я досліджую світ» із впровадженням дослідницької діяльності; вміти вести календар погоди як важливий засіб фіксації спостережень за природою і працею людей учнями початкових класів.

План

1.1. Методи і методичні прийоми навчання природничої освітньої галузі.

1.2. Визначення і класифікація методів навчання.

1.3. Методи проблемного навчання. Евристичний та дослідницький методи навчання. Методична різноманітність проблемних завдань.

1.4. Практичні методи навчання. Спостереження та його види. Дослід, структура, методика використання дослідів та експериментів.

1.5. Практичні роботи у процесі вивчення природничої освітньої галузі.

1.6. Моделювання фрагментів занять з тем інтегрованого курсу «Я досліджую світ» із впровадженням дослідницької діяльності (проведення дослідів, практичних робіт).

1.7. Календар погоди – засіб фіксації спостережень за природою і працею людей.

II. Завдання для самостійної роботи

Репродуктивний рівень:

2.1. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. випишіть подану сучасними науковцями класифікацію методів навчання, які мають місце в освітньому процесі початкової школи.

Частково-пошуковий рівень:

2.2. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.3. Визначте, чи мають місце у змісті сучасних підручниках ігри та ігрові ситуації. Проаналізуйте окремі з них на вибір.

2.4. Проаналізуйте проекти, запропоновані укладачами підручників «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт».

2.5. Зберіть матеріал для проведення різних видів аналогій, ігор, тренінгів, мозкових атак, моделювання (теми уроків та класи – на вибір) для оформлення лепбуків.

Творчий рівень

2.6. Користуючись Інтернет-ресурсами, розробіть портфоліо про демонстровану методику екологічної діяльності учнів початкової школи під час проведення інтегрованих уроків з навчального предмету «Я досліджую світ» («Я пізнаю світ»), висвітлену учителями-методистами.

2.7. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть методику проведення інтегрованого уроку чи навчального заняття з метою формування критичного мислення в учнів початкових класів з окресленої проблеми.

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте різноманітність ігрових методів та методичних прийомів під час здійснення екологічної діяльності учнів початкової школи.

Парна робота

3.2. Розробіть завдання для проведення проєктної діяльності у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі на теми: «Посади дерево», «Оздобимо квітник».

Групова робота

3.3. Складіть конспект уроку з «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт») із проведенням дослідів та експериментів (спостережень, практичних робіт, використанням проблемних запитань, проблемних ситуацій).

Кооперативно-групова робота

3.4. Використовуючи інтерактивну вправу «Мікрофон», складіть твір-есе «За кожну приручену тварину несемо велику відповідальність перед Богом», «Заходь у ліс, як у Храм».

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навчальний посібник / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.

3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.

4. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/uryad-zatverdyv-novyj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/>

5. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

6. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

7. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ГОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

8. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

9. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

10. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 й клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

Практичне заняття 11–12

Форми навчання природничої освітньої галузі у початковій школі

Мета: ознайомити студентів із формами навчання природничої освітньої галузі, які мають місце в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» та в позаурочній діяльності учнів початкових класів.

Ключові поняття: природнича освітня галузь, метод, методичний прийом, початкова школа, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: аналізувати сучасні форми організації навчання у сучасній початковій школі: колективну, індивідуальну, парну, групову, кооперативно-групову форми навчання крізь призму навчання учнів початкової школи у контексті здійснення екологічної освіти – екологічного виховання молодших школярів за новою екобіоцентричною парадигмою; моделювати фрагменти навчальних занять, ранкових зустрічей крізь призму реалізації природничої освітньої галузі; розкривати роль і місце самостійної роботи учнів у процесі навчання природничої освітньої галузі.

План

1.1 Сучасні форми організації навчання у сучасній початковій школі.

1.2. Колективна, індивідуальна, парна, групова, кооперативно-групова форми навчання крізь призму здійснення екологічної освіти учнів початкової школи.

1.3. Методика організації та проведення ранкових зустрічей. Моделювання ранкових зустрічей на основі метеорологічних, фенологічних спостережень та спостережень за працею людей.

1.4. Методика організації та проведення занять інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у здійсненні реалізації природничої освітньої галузі у процесі проведення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

1.5. Методика проведення нестандартних уроків з природничої освітньої галузі – уроків-ярмарків, уроків-КВК, уроків-вікторин, уроків-умовних подорожей.

1.6. Значення й місце самостійної роботи учнів у процесі вивчення природничої освітньої галузі.

II. Завдання для самостійної роботи

Репродуктивний рівень:

2.1. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. випишіть форми навчання учнів, які мають місце на заняттях «ЯДС».

2.2. Підготуйте відеоматеріали на тему «Специфіка інтегрованого уроку чи навчального заняття «ЯДС», «ЯПС» в освітньому процесі сучасної початкової школи (природнича ОГ)».

Частково-пошуковий рівень:

2.3. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.4. Визначте, чи мають місце у змісті сучасних підручниках завдання для груп. Проаналізуйте окремі з них на вибір.

2.5. Проаналізуйте проекти, запропоновані укладачами підручників «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт», «Навколишній світ».

Творчий рівень

2.6. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть портфоліо про продемонстровану методику здійснення екологічної діяльності учнів початкової школи, висвітлену учителями-методистами, сучасними науковцями.

2.7. Користуючись інтернет-ресурсами «На урок» або «Всеосвіта», розробіть тестові завдання відкритої та закритої форм для учнів 3-х і 4-х класів (тема на вибір) для проведення тестування в on-line – режимі.

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте різноманітність активних та інтерактивних методів із використанням натуральної, образотворчої, аудіовізуальної та словесної наочності, які мають місце на уроках / заняттях «Я досліджую світ».

Парна робота

3.2. Розробіть завдання для проведення проєктної діяльності у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

Групова робота

3.3. Складіть конспект «уроку / заняття серед природи», використовуючи ідеї педагогічної спадщини педагога-гуманіста ХХ В. Сухомлинського.

Кооперативно-групова робота

3.4. Використовуючи інтерактивну вправу «Мікрофон», складіть інтелектуальну карту на тему «Оптимальний підбір форм та методів навчання природничої освітньої галузі».

Література

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. – К. : ІЗИН, 1998. – 204 с.
2. Вишневський О.І. Теоретичні основи педагогіки / О.І. Вишневський, О.М. Кобрій, М.М. Чепіль. – Дрогобич, 2001.
3. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва : навч. посіб. / М.Д. Касьяненко. – К. : Вища школа, 1993. – С. 293–297.
4. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.
5. Природнича освітня галузь. Типова освітня програма початкової освіти. Цикл 1 (1–2 й класи) // Типові освітні програми для закладів

загальної середньої освіти. 1–2 й класи. – К. : ТД «Освіта-Центр плюс», 2018. – С. 162–169.

6. Методичні рекомендації для вчителів на 2018/19 рік. Режим доступу: <https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61559/>

7. Метод проектів у позакласній роботі з початкової школи <http://prolisok.it-we.net/metod-proektiv-v-pozaklasnij-roboti-pochatkovoї-shkoli>

8. Сухомлинський В.О. Павлиська середня школа // Твори в 5 томах. – К. : Рад. школа, 1975. – Т. 4. – С. 31–40.

9. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. Фіцула. – К. : Академія, 2000. – 544 с.

Практичне заняття № 13–14
Позаурочна та позакласна робота
з природничої освітньої галузі у початковій школі

Мета: ознайомити студентів із особливостями проведення позаурочної та позакласної роботи з природничої освітньої галузі у початковій школі.

Ключові поняття: сучасна початкова школа, позаурочна діяльність, позакласна діяльність, природнича освітня галузь, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття;

вміти: аналізувати форми та методи позаурочної роботи з природничої освітньої галузі, аналізувати їх види, підбирати репродуктивні та творчі диференційовані домашні завдання учнів; студіювати позакласну роботу з природничої освітньої галузі й аналізувати їх види; моделювати фрагменти позакласних заходів у початковій школі крізь призму реалізації природничої освітньої галузі.

План

- 1.1. Позаурочна робота та її види з природничої освітньої галузі.
- 1.2. Домашні завдання для учнів та їх організація.
- 1.3. Позакласна робота та її види.
- 1.4. Моделювання фрагментів позакласних заходів у початковій школі крізь призму реалізації природничої освітньої галузі.

II. Завдання для самостійної роботи

Репродуктивний рівень:

2.1. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. виберіть основні форми й методи позаурочної роботи молодших школярів з природничої освітньої галузі.

2.2. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя

початкової школи» та ін. виберіть основні форми й методи позакласної роботи молодших школярів з природничої освітньої галузі.

Частково-пошуковий рівень:

2.3. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.4. Визначте, чи мають місце у змісті сучасних підручників завдання для проведення позакласної роботи.

2.5. Проаналізуйте проекти, запропоновані укладачами підручників «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт» з приводу проведення позакласних заходів.

Творчий рівень

2.6. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть портфоліо про демонстровану методику здійснення екологічної діяльності учнів початкової школи під час проведення інтегрованих уроків з навчального предмету «Я досліджую світ» («Я пізнаю світ»), висвітлену учителями-методистами та сучасними науковцями.

2.7. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть літературно-музичну композицію для проведення свят на природничу тематику, запропонуйте цікаві завдання з окресленої проблеми.

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте різноманітність гурткової роботи природничого спрямування.

Парна робота

3.2. Розробіть завдання для проведення масових різноманітних позакласних заходів.

Групова робота

3.3. Складіть конспект виховного заходу на теми «День лісу», «Свято квітів», «У світі квітів», Свято колоска, Свято врожаю.

Кооперативно-групова робота

3.4. Використовуючи інтерактивну вправу «Мікрофон», складіть твір-есе «Педагогіка партнерства крізь призму проведення родинних виховних заходів у початковій школі».

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.

3. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

4. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

5. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

6. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

7. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 й клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

8. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 й клас) : методика проведення виховних заходів : навч.-метод. посіб. / Лілія Стахів. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

Практичне заняття № 15–16

Екскурсія як організаційна форма навчання природничої освітньої галузі

Мета: ознайомити студентів із особливостями проведення екскурсії як організаційної форми навчання природничої освітньої галузі.

Ключові поняття: сучасна початкова школа, організаційні форми, екскурсія, види екскурсій, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття;

вміти: розкривати методика проведення екскурсії як організаційної форми навчання природничої освітньої галузі у початкових класах, висвітлювати види екскурсій, етапи проведення екскурсії, особливості підготовки вчителя та учнів до проведення екскурсії; демонструвати фрагменти занять-екскурсій у системі інтегрованого курсу «Я досліджую світ»; володіти методикою проведення віртуальних екскурсій у природничі музеї, моделювати фрагменти навчальних занять інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з проведенням природничих екскурсій.

План

1.1. Екскурсія як організаційна форма навчання природничої освітньої галузі у початкових класах.

1.2. Види екскурсій. Етапи проведення екскурсії.

1.3. Підготовка вчителя до проведення екскурсії. Підготовка учнів до проведення екскурсії.

1.4. Методика проведення спостережень як провідного методу пізнання природи учнями під час проведення екскурсій.

1.5. Методика проведення фрагментів занять-екскурсій у системі інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

1.6. Моделювання фрагментів навчальних занять інтегрованого курсу «Я досліджую світ» з проведенням природничих екскурсій та віртуальних екскурсій у природничі музеї.

II. Завдання для самостійної роботи

Репродуктивний рівень:

2.1. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. випишіть форми проведення екскурсій у поле, річку, скверик, озеро.

2.2. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. випишіть методи та методичні прийоми проведення очних та віртуальних екскурсій у природничі музеї, виписати цікаві завдання для проведення квестів.

Частково-пошуковий рівень:

2.3. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.4. Визначте, чи мають місце у змісті сучасних підручниках теми, пов'язані із проведенням екскурсій у природу.

2.5. Проаналізуйте завдання, запропоновані укладачами підручників «Я досліджую світ», «Я пізнаю світ», «Всесвіт», для проведення екскурсій.

Творчий рівень

2.6. Користуючись сайтами Інтернету, зробіть портфоліо про зміст методики проведення уроків-подорожей та уроків-екскурсій у природу.

2.7. Користуючись сайтами Інтернету, розробіть завдання для здійснення екологічної освіти молодших школярів за екоцентричною парадигмою, які можна використати у процесі проведення екскурсій

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте різноманітність ігрових методів під час проведення екскурсій у природу.

Парна робота

3.2. Розробіть моральні правила поведінки дітей у природі під час здійснення екскурсійної діяльності.

Групова робота

3.3. Складіть конспект заняття уроку екскурсії з метою формування в учнів початкової школи критичного мислення.

Кооперативно-групова робота

3.4. Використовуючи інтерактивну вправу «Мікрофон», складіть твір-есе «Люблю подорожувати».

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.

3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.

4. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/uryad-zatverdyv-novyj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/>

5. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

6. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

7. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

8. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 й клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

Практичне заняття № 17–18

Засоби навчання природничої освітньої галузі у початковій школі

Мета: ознайомити студентів із засобами навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

Ключові поняття: засоби навчання, аудіальні засоби навчання, візуальні засоби навчання, ІК-технології, портфоліо, учні початкових класів.

Студент має:

знати: основні поняття теми;

вміти: класифікувати засоби навчання природничої освітньої галузі у початковій школі; висвітлювати і практично застосовувати на уроках чи навчальних заняттях аудіальні та візуальні засоби навчання природничої освітньої галузі у початковій школі; розкривати ІК-технології з метою використання їх у практичній діяльності на уроках чи навчальних заняттях, пов'язаних зі змістовими лініями «Я у природі», «Я пізнаю природу», «Я в рукотворному світі»; створювати портфоліо у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

План

1.1. Класифікація засобів навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

1.2. Аудіальні та візуальні засоби навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

1.3. Використання ІКТ-технологій під час ознайомлення учнів із змістовими лініями окресленої галузі «Я у природі», «Я пізнаю природу», «Я в рукотворному світі».

1.4. Створення портфоліо у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

1.5. Використання аудіовізіокінестетичних методів у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

II. Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

2.1. Розкрийте поняття «аудіальні засоби навчання», «візуальні засоби навчання», «аудіовізуальні засоби навчання».

2.2. Роль і місце ІК-технологій під час навчання природничої освітньої галузі.

2.3. Занотуйте міркування сучасних науковців про використання ІК-технологій у системі навчання природничої освітньої галузі початкової школи.

Частково-пошуковий рівень:

2.4. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.5. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:

а) «Вислів педагогів минулого «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути» на сучасному етапі реалізації ідей Концепції нова українська початкова освіта»;

б) «Використання інтерактивної дошки в освітньому процесі початкової школи (природнича освітня галузь)»;

в) «Використання відеофільмів та грамзаписів під час навчання природничої освітньої галузі початкової школи».

2.6. Проаналізуйте пам'ятку «Що потрібно знати учителю початкової школи, використовуючи комп'ютер під час навчання природничої освітньої галузі початкової школи».

Творчий рівень

2.7. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. схематично розробіть класифікацію засобів навчання природничої освітньої галузі, які мають місце в освітньому процесі початкової школи.

2.8. Користуючись сайтами Інтернету, описати аудіальні та візуальні засоби навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

III. Практична частина заняття

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми (картограми) зілюструйте різноманітність засобів під час навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

Парна робота

3.2. Розробіть завдання для використання аудіальних (візуальних, аудіовізуальних) засобів навчання природничої освітньої галузі.

Групова робота

3.3. Застосовуючи інтерактивну вправу «Карусель, складіть конспект уроку / заняття «Я досліджую світ», («Я пізнаю світ», «Всесвіт», «Навколишній світ») із використанням ІК-технологій в учнів початкової школи.

Кооперативно-групова робота

3.4. Використовуючи інтерактивну вправу «Два-чотири-всі разом», створіть портфоліо у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі, користуючись розробленою сучасними науковцями структурою педагогічного портфоліо:

1. «Титульна сторінка.
2. Мета портфоліо.
3. Творчий звіт.
4. Методичні розробки занять.
5. Методичні доповіді.
6. Матеріали саморозвитку.
7. Матеріали проведених виховних годин».

Література

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. – К. : ІЗИН, 1998. – 204 с.

2. Вишневецький О.І. Теоретичні основи педагогіки / О.І. Вишневецький, О.М. Кобрій, М.М. Чепіль. – Дрогобич, 2001.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 134 с.
4. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>
5. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.
6. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.
7. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.
8. Природнича освітня галузь. Типова освітня програма початкової освіти. Цикл 1 (1–2 й класи) // Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1–2 й класи. – К. : ТД «Освіта-Центр плюс», 2018. – С. 162–169.
9. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. Фіцула. – К. : Академія, 2000. – 544 с.

Практичне заняття № 19–20

Інноваційні технології навчання природничої освітньої галузі

Мета: ознайомити студентів із особливостями методики навчання природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах, які працюють за інноваційною методикою.

Ключові поняття: сучасна початкова школа, інновації, технології, педагогічні технології, інноваційні педагогічні (освітні) технології, сучасні початкові школи.

Студент має:

знати: основні поняття;

вміти: висвітлювати інтерактивні методи навчання природничої освітньої галузі, розкривати особливості використання ігрової діяльності на різних етапах уроку / заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ», студіювати функції ігрової діяльності під час навчання природничої освітньої галузі, розвивати критичне мислення під час навчання природничої освітньої галузі та реалізовувати технології LEGO у процесі навчання природничої освітньої галузі; висвітлювати роль майстерності вчителя початкової школи у використанні інноваційних технологій у процесі навчання природничої освітньої галузі; моделювати фрагменти навчальних уроків / занять інтегрованого курсу «Я досліджую світ», ранкових зустрічей з використанням інноваційних технологій навчання.

План

- 1.1. Інтерактивні методи навчання природничої освітньої галузі.
- 1.2. Характеристика інтерактивних вправ та прийомів організації навчання природничої освітньої галузі.
- 1.3. Особливості використання творчих ігор на різних етапах інтегрованого курсу «Я досліджую світ».
- 1.4. Реалізація технології LEGO у процесі вивчення природничої освітньої галузі.

1.5. Формування творчої особистості засобами використання методів аналогії (синектики), фокальних об'єктів, мозкового штурму, моделювання маленьких чоловічків.

1.6. Створення «ситуації успіху» на заняттях інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

1.7. Види оцінювання у НУШ. Техніки формувального оцінювання у процесі навчання природничої освітньої галузі.

II. Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

2.1. Розкрийте поняття «ситуація успіху», «педагогіка партнерства», «формувальне оцінювання», «творча особистість».

2.2. З інтернет-джерел зберіть інформацію про використання інтерактивних вправ на заняттях інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Частково-пошуковий рівень:

2.3. Доберіть бібліографію до цієї теми.

2.4. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:

а) «Формування аудіовізіокінестетиків у процесі навчання природничої освітньої галузі у початковій школі».

б) «Формування інноваційних компетентностей у майбутніх учителів початкових класів у процесі проведення занять інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь)».

Творчий рівень

2.5. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя початкової школи» та ін. схематично зобразіть класифікацію інноваційних технологій навчання природничої освітньої галузі, які мають місце в освітньому процесі початкової школи.

2.6. Користуючись сайтами Інтернету, опишіть педагогічні умови використання інноваційних технологій навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

III. Практична частина заняття

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми (картограми) інтерактивних вправ під час навчання природничої освітньої галузі у початковій школі.

Парна робота

3.2. Підберіть техніки (3–4) формувального оцінювання, розробіть цілі та критерії оцінювання.

Групова робота

3.3. Розробіть правила дружної роботи та правила загального обговорення у процесі проведення парної і групової форми навчальної діяльності.

3.4. Розробіть фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням техніки на формування критичного мислення Fishbone, сенкан, кубик Блума.

3.5. Розробіть фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням техніки на формування критичного мислення з використанням ментальної карти, шести розумних капелюхів де Боно.

3.6. Розробіть фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням техніки на формування критичного мислення з використанням діаграми Венна, бортового журналу, методу прес, займи позицію.

Кооперативно-групова робота

3.7. Застосовуючи інтерактивну вправу «Карусель», складіть конспект уроку «Я досліджую світ», («Я пізнаю світ», «Всесвіт»,

«Навколишній світ») із використанням QR- кодів у процесі навчання природничої ОГ.

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка, 2008. – 334 с.

2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця : методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. : Перун, 2000. – 400 с.

3. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.

4. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/articles/uryad-zatverdyy-novyj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/>

5. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : методика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк, Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів – Торонто : Літопис, 2003. – 140 с.

6. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я : довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

7. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

8. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

9. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 й клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

Практичне заняття № 21–22
Особливості методики навчання
природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах,
які працюють за інноваційними методиками

Мета: ознайомити студентів із особливостями методики навчання природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах, які працюють за інноваційною методикою.

Ключові поняття: сучасна початкова школа, інновації, сучасні початкові школи, які працюють за інноваційними методиками, школи Дрогобиччини, науково-педагогічний проєкт «Інтелект України».

Студент має:

знати: основні поняття;

вміти: класифікувати інновації у сучасній початковій школі; розкривати особливості методики навчання природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах, які працюють за інноваційними методиками: «Джерельце», «Школа Радості», «Школа Святої Софії, «Школа Тривіта» Марії Чумарної» (м. Львів), «Школа Радості» (м. Стрий), «Веселкова школа» (Закарпатська область); висвітлювати специфіку методики навчання природничої освітньої галузі у школах Дрогобиччини, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України».

План

1.1. Інновації у сучасній початковій школі.

1.2. Особливості методики навчання природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах, які працюють за інноваційними методиками: «Джерельце», «Школа Радості», «Школа Святої Софії, «Школа Тривіта» Марії Чумарної» (м. Львів), «Школа Радості» (м. Стрий), «Веселкова школа» (Закарпатська область).

1.3. Специфіка методики навчання природничої освітньої галузі у школах Дрогобиччини, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України».

II. Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

2.1. Дайте визначення понять: «інновації», «педагогічні інновації», «школи, які працюють за інноваційною методикою».

2.2. Накресліть шляхи впровадження арт – технологій, веселкових технологій казкотерапій, піскотерапій, ігрових терапій, сміхотерапій, музикотерапій, кольоротерапій під час навчання природничої освітньої галузі початкової школи.

Частково-пошуковий рівень:

2.3. Обдумайте у парах «Чи використання вищезазначених інноваційних технологій формування творчої особистості в початковій школі гармонійному розвитку учня?». Доведіть свою думку, використовуючи інтерактивну вправу «Займи позицію».

2.4. Складіть три тестові завдання з теми. Перевірте їх ефективність на прикладі своїх колег.

2.5. Проведіть пошук, запишіть у робочий зошит (згідно з правилами цитування) та проаналізуйте висловлювання праць сучасних науковців, які висвітлюють зміст питань цієї теми.

2.6. На основі аналізу різних джерел підготуйте реферат з теми: «Використання інноваційних технологій в умовах упровадження Концепції «Нова українська школа»».

2.7. Доберіть бібліографію до цієї теми, складіть анотації.

2.8. Підготуйте теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:

а) «Веселкова технологія під час навчання природничої освітньої галузі у початковій школі»;

б) «Науково-педагогічний проєкт «На крилах успіху» під час навчання природничої освітньої галузі у початковій школі».

Творчий рівень

2.9. З навчально-методичної літератури та шпальт педагогічної преси «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Бібліотека вчителя

початкової школи» та ін. схематично розробіть класифікацію інновацій, які мають місце у сучасній початковій школі.

2.10. Користуючись сайтами Інтернету, опишіть особливості методики навчання природничої освітньої галузі у сучасних початкових школах, які працюють за інноваційними методиками: «Джерельце», «Школа Радості», «Школа Святої Софії, «Школа Тривіта» Марії Чумарної» (м. Львів), «Школа Радості» (м. Стрий), «Веселкова школа» (Закарпатська область).

2.11. Користуючись сайтами Інтернету, опишіть специфіку методики навчання природничої освітньої галузі у школах Дрогобиччини, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України».

III. Практична частина

Індивідуальна робота

3.1. За допомогою схеми зілюструйте різноманітність інновацій під час навчання екологічної освітньої діяльності учнів початкової школи.

Парна робота

3.2. Враховуючи специфіку освітнього процесу, властиву школам, які працюють за інноваційною методикою, зокрема «Джерельце», «Школа Радості», «Школа Святої Софії, «Школа Тривіта» Марії Чумарної» (м. Львів), «Школа Радості» (м. Стрий), «Веселкова школа» (Закарпатська область), розробіть завдання в контексті природничої освітньої галузі.

Групова робота

3.3. Застосовуючи інтерактивну вправу «Карусель, складіть конспект уроку з основ здоров'я чи навчального заняття («Я пізнаю світ», «Всесвіт») із використанням інтерактивних вправ в учнів початкової школи.

Кооперативно-групова робота

3.4. Використовуючи інтерактивну вправу «Два-чотири-всі разом», розробіть завдання у контексті природничої освітньої галузі, які при-
таманні школам Дрогобиччини, що працюють за науково-педагогічним
проєктом «Інтелект України».

Література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початко-
вих класах : навч. посіб. / Тетяна Миколаївна Байбара. – К. : Веселка,
2008. – 334 с.
2. Біда О.А. Природознавство і сільськогосподарська праця :
методика викладання : навч. посіб. / Олена Анатоліївна Біда. – К. :
Перун, 2000. – 400 с.
3. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : наук.-метод.
посіб. – К. : ІЗИН, 1998. – 204 с.
4. Бобильов Ю.П. Концепції сучасного природознавства / Юрій
Петрович Бобильов. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 244 с.
5. Глеба А. Впровадження частково-предметних педагогічних
технологій у процесі навчання природознавства Нової української
початкової школи / Адріана Глеба // Збірник тез наукових робіт учас-
ників Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна система
освіти і виховання: досвід минулого – погляд у майбутнє». – К. : ГО
«Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – Ч. 1. –
С. 19–22.
6. Дитиняк Г. Я досліджую, експериментую, спостерігаю : мето-
дика навчання природознавства в початкових класах / Галина Дитиняк,
Ліда Андрушко, Наталія Древняк. – Львів–Торонто : Літопис, 2003. –
140 с.
7. Концепція Нова українська школа. – Режим доступу:
<https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.
8. Книга вчителя біології, природознавства, основ здоров'я :
довідково-методичне видання / упоряд. О.В. Єресько, С.П. Яценко. –
Харків : ТОР СІНГ ПЛЮС, 2005. – 352 с.

9. Колток Л. Методика викладання природознавства : методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – 121 с.

10. Методика викладання природознавства в початковій школі : навч. посіб. / уклад. Н.І. Луцан. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 204 с.

11. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кік-тенко, О.М. Любарська та ін. ; за ред. О.М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2004. – С. 91–107.

12. Стахів Л. Методика викладання природознавства (1–4 клас) : підруч. / Лілія Стахів, Леся Колток. – Дрогобич : Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – 180 с.

13. Савченко О.Я. Шкільна освіта як замовник підготовки майбутнього вчителя / О.Я. Савченко // Рідна школа. – 2007. – грудень. – С. 5–8.

14. Химинець В. Інновації у початковій школі : навч.-метод. посіб. / Василь Химинець, Марія Кірик. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 312 с.

15. Янкович О. Освітні технології у початковій школі : навч.-метод. посіб. / Олександра Янкович, Ірина Кузьма. – Тернопіль : Мандрівець, 2018. – 266 с.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ КОНТРОЛЮ
ТА САМОКОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ
ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»**

1. Аналіз Державного стандарту початкової освіти (2018 р.).
2. Аналіз типових освітніх програм НУШ 1 та НУШ. Місце природничої ОГ у структурі інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за цими програмами
3. Основні методи вивчення природничої ОГ, їх класифікація.
4. Організація дослідницької діяльності у процесі вивчення природничої ОГ.
5. Основне та допоміжне обладнання вивчення природничої ОГ.
6. Спостереження як наочний метод вивчення природничої ОГ у початковій школі.
7. Дослід як наочно-практичний метод вивчення природничої ОГ. Методика організації та проведення дослідів.
8. Організація самостійної роботи учнів у процесі вивчення природничої ОГ.
9. Природничий проєкт – метод вивчення природничої ОГ. Організація проєктної діяльності з молодшими школярами.
10. Валео-екологічне виховання учнів початкової школи у процесі навчання природничої ОГ.
11. Форми організації освітньої діяльності у процесі навчання природничої ОГ у початковій школі.
12. Ранкова зустріч – організаційна форма вивчення природничої ОГ.
13. Інтегроване заняття «Я досліджую світ» – організаційна форма навчання природничої ОГ у початковій школі.
14. Природничі екскурсії у процесі навчання природничої ОГ. Вимоги до проведення екскурсій.
15. Демонстраційні досліді, методика їх проведення у процесі реалізації природничої ОГ.

16. Лабораторні досліді, методика їх проведення у процесі реалізації природничої ОГ

17. Наочний принцип навчання, його реалізація у процесі вивчення природничої ОГ.

18. Технологія LEGO та її значення у процесі вивчення природничої ОГ.

19. Організація спостережень за природою в початковій школі. Види спостережень у процесі навчання природничої ОГ.

20. Інтерактивне навчання та його роль у процесі навчання природничої ОГ.

21. Куток живої природи як один зі складників матеріально-технічної бази навчання природничої ОГ.

22. Робота з підручником та зошитом з друкованою основою у процесі навчання природничої ОГ.

23. Особливості роботи з планом і картою в курсі природознавства (3–4 клас).

24. Практична робота та методика її проведення у процесі реалізації природничої ОГ.

25. Класифікація обладнання та його значення у реалізації природничої ОГ.

26. Місце позакласної роботи у реалізації природничої ОГ у початковій школі.

27. Домашні завдання природничої ОГ.

28. Використання народознавчого матеріалу у процесі навчання природничої ОГ.

29. Естетичне виховання учнів під час реалізації природничої ОГ.

30. Проблемний метод навчання у процесі навчання природничої ОГ.

31. Технологія розвитку критичного мислення та її значення у формуванні природничих компетентностей молодших школярів у процесі навчання природничої ОГ.

32. Техніки розвитку критичного мислення та їх застосування у процесі навчання природничої ОГ.

33. Використання Інтернет-ресурсів для організації формувального оцінювання природничих компетентностей учнів початкової школи (ресурси «На урок», «Всеосвіта»).

34. Ігрова технологія та її значення під час навчання природничої ОГ.

35. Вправи з LEGO-конструктором під час навчання природничої ОГ.

36. Види інтерактивних вправ у процесі навчання природничої ОГ.

37. Інтерактивне навчання на заняттях інтегрованого курсу «Я досліджую світ» як один зі шляхів модернізації сучасної природничої освіти.

38. Аудіовізуальні наочні посібники як один із видів наочності природничої ОГ.

39. Образотворчі наочні посібники як один із видів наочності природничої ОГ, методика їх використання.

40. Використання ІКТ у процесі навчання природничої ОГ.

41. Використання QR- кодів у процесі навчання природничої ОГ.

42. «Милування природою» як один із нетрадиційних підходів до формування природничих компетентностей молодших школярів.

43. Натуральні наочні посібники як один із видів наочності природничої ОГ.

44. Форми організації освітнього процесу навчання природничої ОГ.

45. Календар природи – спосіб фіксації спостережень. Методика роботи з календарем природи у початковій школі.

46. Фенологічні спостереження у процесі проведення ранкової зустрічі.

47. Ранкова зустріч, структура, методика її проведення.

48. Метеорологічні спостереження в початковій школі, методика їх проведення.

49. Організація формувального оцінювання у процесі навчання природничої ОГ.

50. Інструменти формувального оцінювання.

51. Свідоцтво досягнень учня. Аналіз компетентностей, якими повинен володіти учень у процесі навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ).

52. Урок – організаційна форма вивчення природознавства у 3 – 4 х класах. Класифікація уроків природознавства.

53. Інтерактивна дошка та методика роботи з нею у процесі навчання природничої ОГ.

54. Значення природознавчого матеріалу у процесі навчання природничої ОГ.

55. Організація спільної роботи з батьками у процесі навчання природничої ОГ.

56. Екологічне виховання учнів початкової школи за новою парадигмою

57. Екологічні квести – інноваційний підхід до навчання природничої ОГ у позаурочний час.

58. Організація групової роботи під час ранкової зустрічі на природничу тематику.

59. Організація парної роботи у процесі навчання природничої ОГ.

60. Роль вчителя у організації освітнього процесу навчання природничої ОГ.

Практична частина

1. Проаналізувати тему (на вибір) інтегрованого курсу «Я досліджую світ», визначити ключові компетентності та наскрізні вміння, якими повинні володіти учні у процесі вивчення теми. Передбачити види оцінювання, техніки оцінювання.

2. Скласти порівняльну характеристику типових освітніх програм для початкової школи НУШ 1(Савченко О.Я.) та НУШ 2 (Шиян Р.Б.). Проаналізувати змістові лінії цих програм.

3. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу метод спостереження за погодою. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

4. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу метод спостереження за рослинами. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

5. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу метод спостереження за тваринами. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

6. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу метод довготривалого спостереження. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

7. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу демонстраційний дослід.

8. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу лабораторний дослід. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

9. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу лабораторний довготривалий дослід. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

10. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), використовуючи QR-код.

11. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), використовуючи вправи з LEGO конструктором. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагменту заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

12. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), використовуючи вправи на формування критичного мислення. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

13. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), використовуючи інтерактивні вправи. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагменту заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

14. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), взявши за основу практичну роботу. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

15. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ), використовуючи природничу екскурсію. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

16. Розробити квест на природничу тематику.

17. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням натуральної наочності. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

18. Користуючись інтернет ресурсами «На урок» або «Всеосвіта», розробити тести для 4 класу (тема на вибір). Провести тестування у on-line режимі.

19. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням завдань для інтерактивної дошки. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання

20. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням образотворчої наочності. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

21. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням моделей. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття. Розробити цілі та критерії оцінювання.

22. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням групової роботи. Обрати

техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття (оцінювання з боку групи). Розробити цілі та критерії оцінювання.

23. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням парної роботи. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття (взаємооцінювання). Розробити цілі та критерії оцінювання.

24. Розробити фрагмент ранкової зустрічі (групова робота) на природничу тему.

25. Розробити фрагмент ранкової зустрічі (щоденні новини) на основі фенологічних спостережень за погодою.

26. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням групової роботи. Обрати техніку формувального оцінювання пропонованого фрагмента заняття (оцінювання з боку групи). Розробити цілі та критерії оцінювання.

27. Проаналізувати тему (на вибір) (природнича ОГ). Підібрати техніки (3–4) формувального оцінювання, розробити цілі та критерії оцінювання.

28. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням техніки на формування критичного мислення Fishbone, сенкан, кубик Блума.

29. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням техніки на формування критичного мислення з використанням ментальної карти, шести розумних капелюхів де Боно.

30. Розробити фрагмент заняття інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича ОГ) з використанням техніки на формування критичного мислення з використанням діаграми Венна, бортового журналу.

Електронне навчально-методичне видання

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор

Ірина Невмержицька

Технічний редактор

Лужецька Ольга

Коректор

Артимко Ірина

Здано до набору 30.03.2023 р. Формат 60x90/16. Гарнітура Times. Ум. друк.
арк. 3,625. Зам. 20.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від
01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 31.